

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МЕДИКО-ПРИРОДНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Кафедра загальної підготовки

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Соціологія

Ступінь вищої освіти «бакалавр»

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність: 053 «Психологія»

Освітня програма «Психологія»

Миколаїв 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Соціологія»
для студентів ступеня вищої освіти «бакалавр».

За спеціальністю 053 «Психологія»

Розробник: Ярошенко В.М. - доцент

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри загальної підготовки

Протокол № 1 від 22.08.23р.

Завідувач кафедри загальної підготовки Ярошенко В.М.

Робочу програму погоджено Вченою радою університету

Протокол № 2 від 28.08.23р.

Голова Вченої ради Михайло Волков

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» (шифр і назва)	Цикл загальної підготовки	
Мова викладання – Українська мова	Спеціальність (професійне спрямування): 053 «Психологія	Рік підготовки	
Загальна кількість годин – 90		1-й	
	Семестр		
	1-й		
	Лекції		
		20 год.	
		Семінарські, практичні заняття	
		16 год.	
		Лабораторні	
		0 год.	
		Самостійна робота	
		54 год.	
		Індивідуальні завдання	
		0 год.	
		Вид контролю: залік	
Тижневих годин для: ОФН – 2; ЗФН – 8; 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: перший (бакалаврський) рівень		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для очної форми навчання 90 год.: 36 год. – аудиторні заняття, 54 год. – самостійна робота (40 % до 60 %).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни «Соціологія»

Метою викладання навчальної дисципліни «Соціологія» є ознайомлення студентів про становлення і розвиток соціології як науки, процеси суспільного життя, закони функціонування і розвитку суспільства та його складових компонентів.

Завдання:

Основними завданнями вивчення дисципліни Соціологія є: формування у студентів соціологічного світогляду щодо розкриття соціальних явищ та процесів, що пронизують соціальні взаємодії людей у різних вимірах суспільного життя та повсякденності; розвинути вміння послуговуватися категоріальним апаратом соціології, її методами дослідження, а також теоретичними та концептуальними напрацюваннями.

Міждисциплінарні зв'язки: не потребує підготовки за іншими навчальними дисциплінами.

Під час вивчення дисципліни «Соціологія» у здобувачів вищої освіти мають сформуватися наступні компетентності:

Загальні:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 10. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні досягнути таких програмних результатів навчання:

ПРН 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, відстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до особливостей співрозмовника в умовах міжособистісної взаємодії.

ПРН 13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб відповідно до віку.

ПРН 14. Ефективно виконувати різні ролі у процесі вирішення фахових завдань, демонструвати лідерські якості і вміння узгоджено працювати в аудиторії самостійно та під керівництвом викладача.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться: 90 год. / 3 кредити ECTS.

3. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Теоретична соціологія.

Тема 1. Соціологія як наука про суспільство

Сутність соціології. Визначення об'єкта і предмета соціології. Функції соціології.

Тема 2. Історія виникнення та розвитку західної соціології.

Передумови виникнення соціології. Становлення соціології як самостійної науки в 19 столітті. Розвиток західної соціології.

Тема 3. Історія виникнення і розвитку вітчизняної соціології.

Розвиток вітчизняної соціології в дореволюційний період. Радянський період. Українська соціологія сьогодні.

Кредит 2. Основні суспільні процеси та зміни

Тема 4. Суспільство як цілісна система.

Суспільство і природа. Поняття суспільства. Суспільство з позицій соціального детермінізму і функціоналізму. Концепція суспільства в індивідуалізмі.

Тема 5. Соціальні процеси та соціальні зміни

Природа та різновиди соціальних процесів. Сутність, види і форми соціальних змін. Соціальний рух.

Тема 6. Соціальний конфлікт

Соціальна природа та функції конфлікту. Структура і причини виникнення конфліктів. Управління соціальними конфліктами.

Тема 7. Соціальна структура суспільства

Сутність та елементи соціальної структури суспільства. Соціальна стратифікація: поняття та види. Соціальна мобільність – форма відтворення соціальної структури.

Тема 8. Етносоціальні процеси

Предмет етносоціології. Соціально-етнічна структура суспільства. Етнічні процеси і відносини в умовах демократизації суспільства.

Кредит 3. Особистість як соціальний феномен

Тема 9. Соціальні інститути суспільства і соціальні організації

Інституалізація як соціальний феномен. Види і функції соціальних інститутів. Основні риси соціальної організації.

Тема 10. Особистість у системі соціальних зв'язків.

Особистість як соціальний феномен. Соціальні статуси і соціальні ролі особистості. Формування особистості у процесі соціалізації. Типи і форми взаємодії особистості і суспільства. Сутність і види девіантної поведінки особи.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви кредитів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усь ого	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	с	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Кредит 1. Теоретична соціологія.													
Тема 1. Соціологія як наука про суспільство	10	2	2			6							
Тема 2. Історія виникнення та розвитку західної соціології.	10	2	2			6							
Тема 3. Історія виникнення і розвитку вітчизняної соціології.	10	2	2			6							
Разом за кредитом 1	30	6	6			18							
Кредит 2. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії.													
Тема 4. Суспільство як цілісна система.	6	2	2			2							
Тема 5. Соціальні процеси та соціальні зміни	6	2	2			2							
Тема 6. Соціальний конфлікт	6	2	2			2							
Тема 7. Соціальна структура суспільства	6	2	2			2							
Тема 8. Етносоціальні процеси	6	2				4							
Разом за кредитом 2	30	10	8			12							
Кредит 3. Методика організації конкретних соціологічних досліджень.													
Тема 9. Соціальні інститути суспільства і соціальні організації	16	2	2			12							
Тема 10. Особистість у системі соціальних зв'язків.	14	2				12							
Разом за кредитом 3	30	4	2			24							
Всього	90	20	16			54							

5. Теми семінарських, практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ОФН	ЗФН
1	Тема 1. Соціологія як наука про суспільство	2	
2	Тема 2. Історія виникнення та розвитку західної соціології.	2	
3	Тема 3. Історія виникнення і розвитку вітчизняної соціології.	2	
4	Тема 4. Суспільство як цілісна система.	2	
5	Тема 5. Соціальні процеси та соціальні зміни	2	
6	Тема 6. Соціальний конфлікт	2	
7	Тема 7. Соціальна структура суспільства	2	
8	Тема 8. Етносоціальні процеси		
9	Тема 9. Соціальні інститути суспільства і соціальні організації	2	
10	Тема 10. Особистість у системі соціальних зв'язків.		
Разом		16	

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ОФН	ЗФН
1	Тема 1. Соціологія як наука про суспільство	6	
2	Тема 2. Історія виникнення та розвитку західної соціології.	6	
3	Тема 3. Історія виникнення і розвитку вітчизняної соціології.	6	
4	Тема 4. Суспільство як цілісна система.	2	
5	Тема 5. Соціальні процеси та соціальні зміни	2	
6	Тема 6. Соціальний конфлікт	2	
7	Тема 7. Соціальна структура суспільства	2	
8	Тема 8. Етносоціальні процеси	4	
9	Тема 9. Соціальні інститути суспільства і соціальні організації	12	
10	Тема 10. Особистість у системі соціальних зв'язків.	12	
Всього		54	

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Не передбачено навчальним планом	

8. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом.

9. Методи навчання

Традиційні методи навчання:

- пояснювально-ілюстративний метод – студенти отримують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури, через електронний посібник в «готовому» вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, студенти залишаються в рамках репродуктивного (відтворюючого) мислення; застосовується для передачі великого масиву інформації;
- репродуктивний метод – застосування вивченого на основі зразка або правила, діяльність студентів носить алгоритмічний характер, тобто дія виконується на основі інструкцій, приписів, правил в аналогічних, подібних з показаним зразком ситуаціях;
- метод проблемного викладу – використовуючи різноманітні джерела й засоби, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доказів, порівнюючи точки зору, різні підходи, показує спосіб вирішення поставленого завдання, студенти як би стають свідками й співучасниками наукового пошуку;
- частково-пошуковий, або евристичний, метод – організація активного пошуку рішення висунутих у навчанні (або самостійно сформульованих) пізнавальних завдань або під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок, процес мислення набуває продуктивного характеру, але при цьому поетапно направляється й контролюється педагогом або самими студентами на основі роботи над програмами (у тому числі й комп'ютерними) і навчальними посібниками, найчастіше застосовується як спосіб активізації мислення, порушення інтересу до пізнання на практичних заняттях і колоквиумах;
- дослідницький метод – після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань і короткого усного або письмового інструктажу студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й вимірювання й виконують інші дії пошукового характеру; ініціатива, самостійність, творчий пошук проявляються в дослідницькій діяльності найбільш повно.

Активні методи навчання:

- *практичні вправи*, у процесі виконання яких студенти моделюють свої дії у різних навчальних і виховних ситуаціях майбутньої професійної діяльності;
- *аналіз конкретних ситуацій* як індивідуально, так і в малих навчальних групах (6-8 осіб), у ході розбору яких студенти не тільки вчаться формулювати проблеми й ухвалювати рішення щодо них, але й виробляють ряд важливих навичок в області міжособистісної комунікації, групової роботи й лідерства;
- *робота в малих навчальних групах*, у ході якої студенти виконують практичні вправи, розбирають конкретні ситуації, готують групові проекти й

беруть участь у ділових іграх; така робота допомагає студентам освоювати рольову поведінку, учитися ефективному спілкуванню й обміну досвідом, виробляти лідерські якості.

- *ділові ігри* носять комплексний характер і проводяться для студентів на основі закордонних методик, сприяючи більш глибокому розумінню й ефективному закріпленню вивчених ними дисциплін.

10. Методи контролю

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-трансферною системою здійснюється шляхом поточного, атестаційного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

Комплексна діагностика знань, умінь та навичок студентів з дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного і підсумкового контролю знань (заліку).

Форма поточного контролю – усне опитування, тестування на практичних заняттях, виконання індивідуальних завдань.

Періодична форма контролю – виконання комплексних контрольних робіт, розробка проектів, колоквиуми, творчі роботи.

Форма підсумкового контролю – залік на основі суми балів набраних за кожний кредит та складання власне заліку.

Критеріями оцінювання є:

а) при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладення, культура мови; впевненість, емоційність та аргументованість; використання основної та додаткової літератури; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки;

б) при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання; цілісність, систематичність, логічна послідовність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи; підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Питання до заліку

1. Соціологія як наука про суспільство.
2. Сутність соціології.
3. Визначення об'єкта і предмета соціології.
4. Функції соціології.
5. Історія виникнення та розвитку західної соціології.
6. Передумови виникнення соціології.
7. Становлення соціології як самостійної науки в 19 столітті.
8. Розвиток західної соціології.
9. Історія виникнення і розвитку вітчизняної соціології.
10. Розвиток вітчизняної соціології в дореволюційний період.
11. Радянський період.
12. Українська соціологія сьогодні.
13. Основні суспільні процеси та зміни
14. Суспільство як цілісна система.
15. Суспільство і природа.
16. Поняття суспільства.
17. Суспільство з позицій соціального детермінізму і функціоналізму.
18. Концепція суспільства в індивідуалізмі.
19. Соціальні процеси та соціальні зміни
20. Природа та різновиди соціальних процесів.
21. Сутність, види і форми соціальних змін.
22. Соціальний рух.
23. Соціальний конфлікт
24. Соціальна природа та функції конфлікту.
25. Структура і причини виникнення конфліктів.
26. Управління соціальними конфліктами.
27. Соціальна структура суспільства
28. Сутність та елементи соціальної структури суспільства.
29. Соціальна стратифікація: поняття та види.
30. Соціальна мобільність – форма відтворення соціальної структури.
31. Етносоціальні процеси
32. Предмет етносоціології.
33. Соціально-етнічна структура суспільства.
34. Етнічні процеси і відносини в умовах демократизації суспільства.
35. Соціальні інститути суспільства і соціальні організації
36. Інституалізація як соціальний феномен.
37. Види і функції соціальних інститутів.
38. Основні риси соціальної організації.
39. Особистість у системі соціальних зв'язків.
40. Особистість як соціальний феномен.
41. Соціальні статуси і соціальні ролі особистості.
42. Формування особистості у процесі соціалізації.
43. Типи і форми взаємодії особистості і суспільства.

44. Сутність і види девіантної поведінки особи.

11. Методичне забезпечення

1. Навчально – методичний комплекс дисципліни «Соціологія».
2. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Соціологія».
3. Методичні рекомендації до підготовки практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Соціологія».

12. Рекомендована література Базова

1. Астахова, О. В. Державна політика на ринку праці: історичний аспект / О. В. Астахова // Ринок праці та зайнятість населення. – 2011. – № 3. – С. 16–19.
2. Галицький, В. М. Державна служба зайнятості: її роль і завдання на етапі подолання кризових явищ в економіці / В. М. Галицький // Ринок праці та зайнятість населення. – 2011. – № 4. – С. 3–7.
3. Гилюн, О. В. Студент початку ХХІ століття: особливості ціннісних орієнтацій та соціальних норм / О. В. Гилюн // Соціальні технології. – 2011. – № 45. – С. 183–190.
4. Десненко, М. І. Підвищення ефективності професійного навчання безробітних в умовах трансформації суспільної системи / М. І. Десненко // Ринок праці та зайнятість населення. – 2011. – № 3. – С. 21–23.
5. Кухтіна, М. В. Особливості формування ціннісних орієнтацій особистості у трансформаційному суспільстві / М. В. Кухтіна // Соціальні технології. – 2012. – № 45. – С. 170–174.
6. Лабінська, Г. М. Українська трудова міграція в контексті міжнародної міграції робочої сили / Г. М. Лабінська, О. М. Прокопюк // Економічний простір. – 2012. – № 34. – С. 66–81.
7. Максименко, А. О. Споживча поведінка: концептуалізація поняття та чинники, що її детермінують / А. О. Максименко // Соціальні технології. – 2014. – № 44. – С. 140–145.
8. Перегуда, Є. В. Соціологія: навчальний посібник / Є. В. Перегуда та ін. – К. : КНУБА, 2012. – 140 с.
9. Позняк, О. В. Проблеми формування міграційної політики України в сучасних умовах / О. В. Позняк // Демографія та соціальна економіка. – 2014. – № 3. – С. 20–29.
10. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів – 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В. І. Докаша. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. – 448 с.
11. Соціологія : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / С. Б. Артеменко, А. Б. Фляшнікова ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – К. : КНЕУ, 2012. – 188 с.
12. Соціологія: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів/ за заг. ред. В. І. Докаша. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. – 360 с.

Допоміжна

1. Пилипенко, В. Є. Спеціальні та галузеві соціології: Навч. посібник / В. Є. Пилипенко, О. І. Вишняк, О. Д. Куценко. – К. : Каравела, 2003. – 372 с.
2. Шаповал, М. Загальна соціологія / М. Шаповал. – Вид. 3-тє. – К. : Заповіт, 1996. – 368 с.

3. Якуба, О. О. Соціологія. Навч. посібник для студентів / О. О. Якуба.
– Харків : Константа, 1996. – 192 с.

Інформаційні ресурси

1. Соціологічна асоціація України – <http://www.sau.kiev.ua/literature.html>
2. Періодичні видання: «Віче», «Сучасність», «Людина і політика», «Харківські соціологічні читання», «Соціальна психологія», «Проблеми розвитку соціологічної теорії», «Соціологія: теорія, методи, маркетинг», «Социс», «Общественные науки и современность», «Свободная мысль», «Социально-гуманитарные знания», «Полис», «Вопросы философии», «Вестник московского университета» Серія 12, Серія 18.
3. Соціологія по-новому – <http://socioline.ru/>
4. Центр Разумкова – <http://www.razumkov.org.ua/ukr/index.php>
5. Інститут соціології НАН України – <http://i-soc.kiev.ua>
6. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій – <http://www.ier.kiev.ua/>.
7. Київський міжнародний інститут соціології – <http://www.kiis.com.ua>
8. Український інститут соціальних досліджень – <http://www.uivr.org.ua>
9. Інститут стратегічних досліджень – <http://www.niss.gov.ua>
10. Електронний журнал «Экономическая социология» – <http://www.ecsoc.msses.ru>
11. Журнал «Sociumas» – <http://www.sociumas.lt>
12. Електронний науковий журнал – <http://www.sapienti.kiev.ua>
13. Соціально-гуманітарний журнал «Людина і політика» – <http://www.icaei.org.ua/lip>
14. Харківський центр гендерних досліджень (Харків) – <http://www.gender.univer.kharkov.ua>
15. Фонд регіональних соціально-політичних та економічних досліджень (Львів) – <http://zluka.isr.lviv.ua>
16. Центр політичних досліджень Львівського національного університету ім. І. Франка (Львів) – <http://www.cps.itgo.com>
17. Український центр економічних та політичних досліджень ім. Разумкова (Київ) – <http://uceps.com.ua>
18. Центр соціологічних і політичних досліджень та технологій «Соціополіс» (Дніпро) – <http://www.spr.org.ua>
19. Східноукраїнський фонд соціальних досліджень (Харків) – <http://www.sociology.kharkov.ua>
20. Центр соціального прогнозування – <http://www.prognosis.kiev.ua>
21. Центр порівняльних соціальних досліджень – <http://www.cessi.com.ua>
22. Центр корпоративного громадянства – <http://www.corporate-citizen.org.ua>
23. Міністерство праці та соціальної політики – <http://www.minpraci.gov.ua>
24. Міністерство економіки України – <http://www.me.gov.ua>